Lärarens sida: Bas, text 8, Västerut och österut

Faktatextsamtal i grupp · åk 4–9

Nordborna for västerut över havet och österut längs floderna, och de från dagens Sverige for mest österut. Texten jämför två saker, och modellen är Venndiagrammet, blad 1. I vecka 3 har två elever i taget jobbkorten från avsnitt 2.

Läspasset: de fyra avsnitten	
Textens fråga	Vad skilde resorna västerut från resorna österut, och åt vilket håll for de flesta från dagens Sverige?
Ord före läsningen	viking (den som reste, inget folk) · Miklagård (en stad, ingen bondgård) · plundra (ta saker med våld, inte köpa)
1 Lika åt båda hållen	Red ut: *”i viking”* (ute på en resa) · *”dagens Sverige”*: där Sverige ligger i dag Lyssna efter: från Norden · på resa, inget folk · varor och strid Lockar: runstenar om resor åt båda hållen. *”Vad var lika för båda vägarna?”* Bilden: Norden, där pilarna börjar, vid siffran 1
2 Över Nordsjön	Red ut: *”vikingatidens början”* (när vikingatiden började) · *”Andra”*: andra vikingar Lyssna efter: Nordsjön, öppet hav · plundra kloster · Island och Grönland Lockar: Lindisfarne år 793. *”Vad gjorde vikingarna som for västerut?”* Sambandet: *”Men vägarna var olika”*: nu kommer skillnaderna Bilden: Pilarna västerut över havet, vid siffran 2
3 Längs floderna	Red ut: *”i dag heter Istanbul”*: samma stad · *”prövat vägen”* (åkt samma väg) Lyssna efter: Östersjön och floderna · Miklagård, i dag Istanbul · silver och väringar Lockar: båten som drogs på land. *”Hur kom vikingarna fram till Miklagård?”* Sambandet: *”Medan”*: österut ställs mot västerut Bilden: Pilen österut längs floderna, vid siffran 3
4 DNA visar vägen	Red ut: *”DNA”* (det vi ärver av föräldrarna) · *”De från”*: människorna som kom därifrån Lyssna efter: DNA från 442 människor · Danmark och Norge västerut · dagens Sverige österut Lockar: brunt hår. *”Åt vilket håll for de flesta från dagens Sverige?”* Sambandet: *”Vägarna skilde sig också”*: en skillnad till Bilden: Där pilarna börjar: dagens Danmark, Norge och Sverige
Om någon frågar	Vilket anfall kom före Lindisfarne? År 789 kom tre skepp med nordbor till Wessex i England. Vilken väg tog Krampmacken? Från Gotland via floderna Wisla och Donau. Hur kom lejonet till Venedig? Venetianerna tog det som krigsbyte år 1687. Hur vet vi året 1021? Forskarna räknade årsringarna från en händelse i rymden år 993.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp

Modellpasset: Venndiagrammet för Västerut och österut	
Fördjupningen	Red ut: *”Helmings män”*: en grupp väringar · *”nämligen”*: här kommer skälet Lyssna efter: runor på ett lejon · troligen väringar · spår av resan österut Lockar: lejonet står i Venedig. *”Varför tror forskarna att väringar ristade runorna?”* Sambandet: *”väringar”*: kejsarens soldater från avsnitt 3
Modellen	Lägg först fram gruppens tankekarta från vecka 1 och fråga: *”Vad ska stå i mitten?”* Texten jämför två saker, och kartan visar inte vad som är lika och olika. Ta sedan fram Venndiagrammet, blad 1. Avsnitt 4 ger två post-it-lappar: i modellpasset delar gruppen avsnittets kärna på två lappar, en för var sida. Gruppen lägger fördjupningens lapp på En lapp till och kallar platsen Hör till österut. Lejonet är ett spår av väringarna, som fanns i kejsarens rike österut.
Orden	både (båda) · men vägarna var olika (bara västerut) · medan (bara österut) Utan flik: gruppen skriver *”vägarna skilde sig också”* och *”däremot”* vid lapparna från avsnitt 4.
Svaret	Lyssna efter: båda: nordbor på resa · västerut över havet, österut längs floder · dagens Sverige mest österut Så kan det låta: *”Båda var nordbor på resa för att byta varor eller strida. Västerut seglade de över havet till kloster och nya hem. Österut for de längs floderna till Miklagård. De flesta från dagens Sverige for österut.”*
Rutan	Visste du att: intressant, för svaret håller utan Amerika, men träden visar hur långt västerut de nådde.
Samtala	Varför tar författaren upp samma saker för båda vägarna: vart, hur och varför? Varför kommer DNA sist? Ett svar: då syns skillnaderna, och DNA svarar på frågans andra del.

© Niclas Fohlin. Ur Faktatextsamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp.